

Samenvatting – Het Rode paradijs of de Sovjethel? Tegenstrijdige visies op de Russische Revolutie en de ontwikkeling van het Sovjetproject tijdens het interbellum

De Russische Revolutie en de daarop volgende burgeroorlog liggen al meer dan honderd jaar achter ons. Toch blijven het populaire en onuitputbare onderzoeksthema's. Dit onderzoek wil een antwoord geven op de vraag: "Wat was de visie van Belgische burgers en Russische emigrés in de Lage Landen op de Russische Revolutie en het Sovjetproject tijdens het interbellum?". Daarbij vergelijkt het onderzoek de visies van vier centrale figuren aan de hand van hun persoonlijke documenten. De figuren die als casus dienen in dit onderzoek zijn de Belgen Joseph Douillet en August Vermeulen en de Russen Paul Poustochkine en Victor Serge. Het onderzoek koos ervoor om de visies van twee voorstanders en twee tegenstanders van de Russische Revolutie en de ontwikkeling van Sovjet-Rusland te vergelijken. Douillet en Poustochkine koesterden een negatieve visie tegenover de ontwikkelingen in Rusland, Vermeulen en Serge zagen de gebeurtenissen eerder in een positief daglicht. Aan de hand van het taalgebruik in de bronnen die de centrale figuren tot stand brachten, vergelijkt het onderzoek hun mening over drie centrale thema's. Het eerste thema is de Russische Revolutie en de arbeiderssituatie, daarna volgt de bespreking van de Communistische Partij en de geheime dienst en ten slotte bekijkt het onderzoek de verdere economische ontwikkeling in Sovjet-Rusland.

Het onderzoek is opgebouwd met behulp van twee grote groepen bronnen. Enerzijds staan de bronnen die de personen zelf tot stand brachten centraal in de analyse. Elk van de centrale personen schreef namelijk een werk of egodocument. Die werken verschillen van aard en reiken van dagboeken en memoires tot uitgegeven politiek kritische boeken. Een tweede groep bronnen waarop het onderzoek beroep doet, zijn archivalische en persbronnen. Het onderzoek wilde namelijk een meer politiek-diplomatieke focus aanhouden aangezien dat ontbreekt in de bestaande literatuur over het onderwerp. Aan de hand van selecte diplomatieke correspondentie en enkele krantenartikelen brengt het onderzoek die nuance naar voren in de resultaten.

De perspectieven van de centrale figuren zijn duidelijk gelinkt aan hun levensloop en het moment waarop ze in Rusland aanwezig waren. De thesis schetst daarom in de eerste twee hoofdstukken de historische situatie in Rusland en die van Russische emigranten in de Lage Landen. Daarnaast stelt het onderzoek de vier centrale casussen voor zodat hun leven in perspectief met hun mening bekeken kan worden. In het derde deel komt de analyse van de persoonlijke documenten van die centrale figuren aan bod. De visies komen door middel van geselecteerde citaten uit de egodocumenten tegenover elkaar te staan. Het onderzoek zoekt daarbij naar gelijkenissen en verschillen aan de hand van een comparatieve historische analyse in combinatie met een kritische discoursanalyse. Uit die analyses is gebleken dat de meningen van de tegenstanders van de Russische Revolutie en het Sovjetproject veelal constant bleven doorheen hun leven. Daartegenover staat dat de voorstanders binnen dit onderzoek een minder constante visie koesterden. Zij stapten soms van hun positieve positie af. Hun meningen vertoonden dan overeenkomsten met enkele negatieve aspecten die de tegenstanders opperden.